

УДК 343.9:[343.37+343.55](477)”1935”

Греченко Володимир Анатолійович,

доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна

ORCID ID 0000-0002-6046-0178

Ярмиш Олександр Назарович,

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
заслужений юрист України,
провідний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-4811-4520

Калиук Олексій Миколайович,

кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри економічної теорії
Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-9600-6882

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЛІЦІЇ УСРР У 1935 РОЦІ

У статті на основі широкої джерельної бази, зокрема нормативно-правових актів (архівних документів), матеріалів періодичної преси, напрацьовань попередників висвітлюються основні напрями діяльності міліції Української СРР у 1935 р. При цьому автори відійшли від традиційного висвітлення теми за проблемно-хронологічним принципом, застосувавши хронологічно-проблемний, коли розглядається не один з аспектів діяльності вказаного правоохоронного органу упродовж кількох років, а навпаки, вивчаються усі головні аспекти діяльності протягом одного року.

Ключові слова: Україна, 1935 рік, НКВС, міліція, протидія злочинності.

Постановка проблеми. Одним із найскладніших, найдраматичніших та суперечливих періодів в історії радянських державних органів правоохорони є передвоєнне десятиліття, оскільки їх численні перебудови і правове реформування відбувалися саме тоді. З моменту створення робітничо-селянської міліції йшов процес визначення сфери її діяльності і правової основи повноважень, вироблення принципів формування кадрів, поліпшення організаційної структури, пошук шляхів посилення протидії злочинності. Було б неправильно і навіть небезпечно ідеалізувати, переоцінювати роль і місце органів міліції в державній структурі суспільства в цей період її історії. Але не можна і недооцінювати, спотворювати

в силу недостатньої вивченості їх діяльність, а також ігнорувати різноманітні уроки.

Стан дослідження проблеми. Певне висвітлення деяких аспектів діяльності міліції у вказаний період є у роботах А.Є. Шевченка [1], І.В. Павловської [2], І.О. Лесь [3]. Але кожна з них присвячена лише одному з напрямів діяльності міліції упродовж досить значних історичних періодів і саме 1935 року приділяється незначна увага. Питання про роль міліції щодо протидії злочинності у цей відрізок часу вивчалось в деяких попередніх статтях одного з авторів [4, 5]. Але до цього часу ніхто з істориків права спеціально не досліджував, чим цікавий 1935 рік в історії міліції УРСР.

Мета дослідження. Зважаючи на зазначене вище, автори поставили собі за мету дослідити основні аспекти діяльності міліції у 1935 р. Ця мета конкретизується у таких завданнях:

- висвітлити роботу міліції щодо добору кадрів до власних лав;
- розкрити ті сторони її діяльності, які стосуються протидії бандитизму, хуліганству, злочинам у сфері зв'язку;
- показати, як керівництво міліції намагалося удосконалити слідчу та дізнавальну роботу.

Наукова новизна дослідження. У статті вперше комплексно, спираючись на хронологічно-проблемний принцип, висвітлено діяльність міліції упродовж одного року – 1935. Набули подальшого розвитку питання, пов'язані зі спецперевіркою осіб, що вступали до органів міліції, істотно доповнено матеріали щодо протидії злочинності в цей час, зокрема у сфері зв'язку, розкрито спроби очільників НКВС виправити недоліки при проведенні дізнання та слідства органами міліції. Показано порушення в соціальному забезпеченні міліціонерів та членів їх сімей у цей час та кроки щодо виправлення цієї ситуації.

Виклад основного матеріалу. 1935 був першим роком діяльності міліції після відтворення НКВС у 1934 р. із головним управлінням робітничо-селянської міліції у складі. Це також переддень Великого терору та черговий рік посилення тоталітарного режиму. Голодомор та кінець українізації були вже позаду, але нові трагічні події проглядалися досить чітко. Все це, звичайно, вплинуло на стан та діяльність міліції як важливої опори радянської влади.

В умовах апогею тоталітаризму з його невпинним контролем над усім та усіма, для того, щоб вступити до міліції або до партійно-радянських органів, необхідно було пройти спецперевірку на “політичну та кримінальну благонадійність”. Багато керівників різних органів, щоб перестрахуватися, робили відповідні запити до місцевих відділів НКВС – у результаті районні та міські відділи були переважані цими запитами, що виявляли перевіряючі з Центру. Це підтверджувалося у наказі наркома внутрішніх справ Союзу РСР від 5 серпня 1935 р. “Про порядок виконання запитів по спецперевірці райорганов НКВС”. У ньому відзначалося, що запити по спецперевірці даються без достатньої оперативної необхідності, частенько по стандартних, заздалегідь приготованих формах, за підписами працівників, що не мають на те право. Окрім органів НКВС, запити по спецперевірці

надсилалися різними радянськими установами, господарськими підприємствами і навчальними закладами. У результаті такого масового потоку запитів спецперевірка перетворилася, як констатував Г. Ягода, у шкідливе, чисто формальне, канцелярсько-бюрократичне листування.

Для розвантаження рай- і міськорганів НКВС від нікому не потрібних, зайвих запитів по спецперевірці і забезпечення своєчасного і вичерпного виконання завдань у випадках, дійсно необхідних, нарком наказував: “1. Встановити, що рай- і міськоргани НКВС (у тому числі і міліція), виконують в необхідних випадках завдання по спецперевірці тільки на таких осіб: а) на працівників НКВС; б) на особовий склад оборонних заводів особливого списку; в) на призовників і військовослужбовців РСЧА; г) на особовий склад установ Кремля; д) на осіб, які проходять у справах, що знаходяться у провадженні органів НКВС. 2. Надсилати завдання рай- і міськорганам НКВС по спецперевірці дозволити тільки: в апараті НКВС Союзу РСР: а) начальникам відділів ГУДБ, начальникам ОКІ ГУПВО, ГУРСМ, ГУПО, ГУЛАГу, АГУ, їх заступникам і помічникам; б) начальникам командно-стройових відділів ГУПВО, ГУРСМ і ГУПО; в) заст. коменданта Кремля по внутрішній охороні”.

На периферії це право надавалося таким посадовим особам: “а) у межах своєї республіки, краю і області – начальникам відділів УДБ, начальникам ОКІ, АГО, УГВО, УРСМ, пожежної охорони, начальникам відділів таборів і місць ув’язнення, начальникам відділів карного розшуку, їх заступникам, начальникам і заступникам начальників УНКВС республік, областей, секторів і окружних відділів, що входять до складу республіки, краю; б) начальникам польових особливих органів; в) начальникам ДТО ГУДБ залізниці Московського вузла; г) начальникам таборів і самостійних відділень ГУЛАГу; д) пом. директорів по найму і звільненню – оборонних заводів особливого списку і по запитах ЦВК’а Союзу РСР і ЦВК’ів союзних республік”. Запити по спецперевірці, що посилалися органами НКВС за межі своєї республіки, краю і області, можна було надсилати тільки за підписами начальників УНКВС, їх заступників і помічників, начальників відділів кадрів УНКВС і помічників директорів по найму і звільненню заводів особливого списку.

Запити по спецперевірці, підписані особами, на те не уповноваженими, рай-міськоргани НКВС мали залишати без виконання.

Запити по спецперевірці слід було писати “не взагалі”, а ставити конкретні питання, що цікавлять у справі [6, с. 394–395].

Слід наголосити, що економічна криза і голод початку 1930-х років супроводжувалися зростанням злочинності в СРСР, у тому числі убивств.

Для поглибленого дослідження проблеми вбивств Інститут кримінальної політики у 1935 р. провів вибіркоче вивчення справ про вбивства у 13 краях і областях РСФРР і в Україні. У результаті вивчення і узагальнення цих матеріалів були отримані певні дані про мотиви і форми цих злочинів по декількох сотнях справ. На основі цих даних зроблена така класифікація мотивів убивств: 1) вбивства у сварці – (20 %); 2) вбивства з помсти – (17,9 %); 3) вбивства з користі –

(12,1 %); 4) вбивства з ревнощів – (9,2 %); 5) вбивства з хуліганських мотивів – (4,7 %); 6) вбивства на ґрунті сімейних непорозумінь – (3,8 %). Окрім цих мотивів вказувалися і деякі інші: вбивства з метою приховання інших злочинів – 0,9 %, вбивства в стані сильного душевного хвилювання – 9,8 %, вбивства як результат самосуду – 1,3 % тощо. Крім зазначених категорій убивств відзначався порівняно високий відсоток убивств, учинених із необережності – 12,2 %, внаслідок перевищення меж необхідної оборони – 2,1 %. Із загального числа 531 вбивств, підданих вивченню, понад 11 % припадало на дітовбивство. Близько половини засуджених дітовбивців скоїли ці злочини у зв'язку з несплатою аліментів, або у зв'язку зі зміною сімейно-побутових стосунків. Убивство дітей здійснювалося для того, щоб сховатися від аліментів, на ґрунті небажання їх годувати тощо. Разом із цією, досить значною категорією вбивств дітей, вказувалося на дітовбивство на ґрунті “сорому за позашлюбне народження дитини” і меншою мірою – на ґрунті важких матеріальних умов матері. Зіставляючи мотиви вбивства з віком засуджених, дослідники вказували на відносно високий відсоток убивств, що припадав на неповнолітніх до 18-річного віку, за мотивами помсти і за мотивами сварки. Серед засуджених за вбивства у віці від 19 до 24 років відзначався відносно підвищений відсоток убивств, здійснених за мотивами сварки і через хуліганство, також, певною мірою, на ґрунті сімейних непорозумінь. Основна маса дітовбивців була віком понад 18 років. Убивства за корисливими мотивами переважно здійснювалися декласованими елементами і тісно перепліталися з розбоями і грабежами. У вбивствах у сварці високий відсоток склали одноосібники і кол-госпники. До цієї ж категорії засуджених належав і підвищений відсоток убивств, здійснених через хуліганство.

Проте характер безпосередньо вбивств, а також склад їх виконавців, говорили про підвищену соціальну небезпеку цього роду злочинів; так, наприклад, вказувалося, що 29 % усіх засуджених за вбивство здійснювали цей злочин не одноосібно, а за участі інших осіб, з одного боку, 3/4 засуджених були особами, які довели свій злочин до кінця, тобто у результаті їх дій настала смерть потерпілого. Аналіз закінчувався такими словами авторів: “...наш загальний висновок відносно м'якості репресії у справах цього роду залишається непорушним” [7, с. 19, 20, 21]. До речі, одним із авторів цього висновку була дочка сумновідомого прокурора СРСР Андрія Вишинського – Зінаїда (1909–1991 рр.).

Оскільки напруга у протидії бандитизму не спадала, 19 березня 1935 р. бюро Харківського обкому КП(б)У прийняло постанову про посилення боротьби з бандитизмом, в якому, зокрема, йшлося: “З метою повного припинення бандитизму, бюро обкому ухвалює:

1. Запропонувати тов. Брону і тов. Берковичу забезпечити розгляд усіх справ про озброєні пограбування, про грабежі з насильством, а також хуліганство, пов'язане зі вбивством, упродовж 3–5 днів.

2. Запропонувати тов. Топоріну судові справи по цих категоріях злочинів розглядати в судах у терміновому порядку не пізніше 3–5 днів із моменту надходження їх до судів, забезпечивши на підставі Кримінального кодексу застосування вищої міри покарання.

3. Запропонувати тов. Топоріну в обов'язковому порядку публікувати вирок у пресі у цих справах, а т. Виленському і т. Зільбербергу беззастережно такі повідомлення поміщати в газеті.

4. Запропонувати т. Брону (по слідству), т. Карлсону (по УДБ), т. Топоріну (по суду) і тов. Берковичу (по міліції) відібрати усі наявні в їх провадженні справи про озброєні пограбування, грабежі з насильством і хуліганство зі вбивством і в п'ятиденний термін закінчити їх розгляд" [8, с. 256–257].

Такі заходи свідчили про бажання якнайшвидше позбутися такого явища в області, як бандитизм. Звідси і прискорений розгляд справ, і рекомендація найвищої репресії, і оприлюднення вироків у пресі.

У цей період відзначалися й порушення законності з боку міліції. Подекуди її співробітники домовлялася зі спекулянтами, стягуючи з них "податок" у дещо завуальованій формі. У жовтні 1935 р. Комісія партійного контролю направила голові уряду СРСР В.М. Молотову доповідну записку "Про спекуляцію промтоварами на базарах", в якій наводився приклад м. Харкова: "У Харкові спекуляція фактично легалізована. Міліція встановила там такий порядок: спекулянт, що постійно торгує на ринку, окрім разового збору (2 рублі) сплачує щодня міліції п'ять–десять рублів штрафу, після чого легально робить свої спекулятивні операції" [9].

Досить поширеними були злочини у сфері зв'язку. Серед них значне місце займали посадові злочини. У журналі "Социалистическая законность" за 1935 рік відзначалося, що крадіжки, розтрата, підробки й інші форми злочинів, не лише не знижуються, а навпаки, продовжують зростати паралельно розширенню обігу господарства зв'язку.

Різними формами підроблених махінацій розкрадалися готівкові грошові суми, посилки, листи, перекази тощо. Особливо великого розмаху розкрадання набули в поштовому господарстві (розкрадання реєстрованих листів і посилок). Разом із крадіжкою листів і посилок найбільш поширеними видами злочинів в апараті зв'язку були розтрата і привласнення. Розтрата і привласнення в основному виявлялися в операціях по перевідних сумах в касах апарату зв'язку.

Так, завідувач агентством у Дереннавичах (Київська обл.) Бондар розтратив 7286 руб. Водночас відбувалася ревізія агентства, але вона нічого не виявила, оскільки помічник завідувача райвідділу зв'язку Ковтун всіляко підтримував Бондаря.

Фабрикація підроблених переказів і отримання за ними грошей, як правило, завжди була результатом групової злочинності. У Харківському центральному телеграфі телеграфіст Гринько, організувавши групу з трьох осіб, упродовж трьох місяців розіслав на 25 тис. руб. підроблених телеграфних переказів, за якими було отримано 14 тис. руб. При обшуку у них була виявлена підроблена контрольна печатка Барабинського поштового відділення.

Нарсуд Ворошиловського району Донецької обл. засудив касирку Утешеву за підроблення і розкрадання 6 258 руб. до року виправно-трудова робота. У Рубежанському районі тієї ж області завідувачий райвідділом зв'язку Едемський

розтратив 8 074 руб. і був засуджений до восьми місяців умовно. У Харківській обл. була викрадена грошова сумка з 9 220 руб., крім того, була розтрата 1 370 руб., все це здійснено робітницею Бонт та її братами. Справа ця була призначена до слухання тільки через рік [10, с. 35–39].

У 1935–1936 рр. тільки співробітники 2-го відділення оперативного відділу управління міліції Харківської області викрили 8 великих груп розкрадачів, що орудували в системі держторгівлі, промисловості, в ощадкасах, займалися спекуляцією. Було заарештовано і засуджено 34 злочинці. Значну оперативну майстерність при цьому виявили працівники М.Е. Никитюк, В. П. Прокопович, А.М. Гладченко, І.Й. Славуцький, Д.Д. Стрельченко [11, с. 53].

Після відміни карткової системи (з 1 січня 1935 р.) Наркомат внутрішньої торгівлі (НКВТ) СРСР став проводити заходи щодо організації вивчення споживчого попиту. Проте вирішити проблему дефіциту промтоварів і продуктів харчування не вдавалося. Водночас жителі Києва скаржилися, що перед магазинами одягу всю ніч стоять у черзі тисячі осіб. Уранці міліція пропускала покупців у магазин партіями по 5–10 осіб, які йшли, “взявшись за руки (щоб ніхто не вліз без черги)... як ув’язнені” [12, р. 43].

Істотні недоліки були виявлені при проведенні працівниками міліції дізнання. У зв’язку з цим народний комісар внутрішніх справ УСРР видав спеціальний наказ від 21 серпня 1935 р., в якому вказав на ці недоліки і на заходи щодо їх усунення. У наказі, зокрема, говорилося: “...Спостерігаються численні факти, що підтверджують повну безконтрольність проведення більшості дізнань. Обстеженням роботи Дніпропетровського облуправління РСМ НКВС у липні ц. р. (1935 – Авт.) встановлено, що більшість дізнань, що проводяться міськими відділеннями, обласному апарату міліції зовсім невідомі. У міських відділеннях частина дізнань невідома і начальникам міськвідділень міліції. З боку останніх, як правило, керівництво дізнаннями відсутнє. Справи спрямовуються начальником районної міліції в нарсуд, оминаючи нарслідчого прокурора, без допиту і пред’явлення обвинувачення обвинуваченому, без допиту свідків, без вказівки, по якій статті КК він притягується. Працівники міліції досі не засвоїли, що всяке дізнання пов’язане з живими людьми і вимагає до себе відповідального відношення”. У зв’язку з цим нарком наказував:

“1. У районах жодної справи-дізнання не направляти по осудності без попереднього затвердження його начальником райвідділення НКВС, що несе повну відповідальність за усі розслідування, що проводяться апаратом міліції.

2. У містах жодної справи-дізнання не направляти по осудності без затвердження начальника міськвідділу РСМ.

3. У обласних центрах жодної справи-дізнання, що проводиться міськвідділами, не направляти по осудності без затвердження його начальником міськвідділу РСМ.

Відділам кримінального розшуку облуправлінь РСМ посилити систематичний контроль і перевірку справ-дізнань, що направляються міськвідділами РСМ до

судів в обласному центрі, для чого виділити персонально відповідальних за це осіб.

4. В усіх випадках направлення дізнань по осудності строго керуватися КПК. Начальникам органів НКВС організувати семінари для усіх працівників міліції, хто веде слідчу і дізнавальну роботу, і до 1 жовтня ц. р. зробити прийом заліків” [13, с. 207–208].

У 1935 р. спостерігається подальше безперервне зростання злісного хуліганства, середнє щомісячне число притягнених в кримінальному порядку за хуліганство, що складало у 1933 р. по місту Москва 817 осіб, у 1934 р. зросло до 1182 осіб, у 1935 р. – до 1524 осіб [14, с. 49].

Те, що відбувалося в Москві, – не виняток. Це типова ситуація для середини 1930-х рр. Ветеран міліції, підполковник міліції С.К. Улановський, який служив на Донеччині у 1930-ті роки, згадував, що у той час у Донбасі масові бійки спалахували часто, закінчувалися великими неприємностями. Ходили “вулиця на вулицю”, “селище на селище”. У безглузвих бійках іноді брали участь кількасот осіб, озброєних хто прутом, хто ножем, самопалом, а хто револьвером. Після побійок були й поранені, й убиті. Іноді такі масові бійки спеціально організовували рецидивісти, щоб залякати населення та своїх конкурентів [15, с. 293, 294].

Як свідчать документи, кращі працівники міліції за свої досягнення в протидії злочинності неодноразово заохочувалися керівництвом Наркомату внутрішніх справ. Ось деякі документи за 1935 р.

7 березня 1935 р., о 22 годині 30 хвилин, міліціонер 2-го Київського загону відомчої робітничо-селянської міліції т. Соколовський, знаходячись на посту по охороні об’єктів, помітив двох невідомих, які несли в руках різні речі і здалися йому підозрілими. На оклик т. Соколовського “Стій, хто йде?” невідомі кинули речі в канаву і кинулися бігти. Застосувати зброю у зв’язку з присутністю публіки було неможливо. Переконавшись, що речі вкрадені, т. Соколовський, не послабляючи пильності на посту, став стежити за речами. Через деякий час злочинці повернулися за ними, Соколовський затримав їх і передав начальникові караулу. З’ясувалося, що затримані є квартирними злодіями. Речі вартістю в 9000 руб. були вкрадені у співробітника газети “Пролетарська правда”. Відзначаючи високу пильність і оперативну винахідливість міліціонера Соколовського, нарком внутрішніх справ УСРР нагородив його двомісячним окладом зарплати [16, с. 285–286].

Ще один витяг із наказу Народного комісаріату внутрішніх справ УСРР від 3 листопада 1935 р. У ньому відзначалося, що “низка міліціонерів і інспекторів РСМ УСРР останнім часом були особливо енергійними у справі боротьби зі злочинністю і зміцненні паспортного режиму. Постовий міліціонер Кіровського міськвідділу РК міліції Одеської області т. Портус затримав 20 злочинців, 15 хуліганів, 25 порушників паспортного режиму і 53 особи декласованого елементу. Міліціонер Котовського РВМ (АМССР) т. Кмітевич затримав 35 злочинців і 30 бездоглядних”. У наказі кожному із зазначених вище оголошувалася подяка, і заохочення місячним окладом [17, с. 259].

Певна увага приділялася удосконаленню діяльності слідчих. 15 серпня 1935 р. нарком внутрішніх справ СРСР видав таємний наказ “Про порушення елементарних основ слідчої роботи”. У ньому відзначалося, що й “досі у багатьох органах НКВС слідство ведеться погано, повільно і за шаблоном. Типовими недоліками для низки справ є такі: 1) непродуманість допитів заарештованих і, як наслідок, відсутність цілеспрямованості слідства і зв'язку між питаннями, що ставляться слідчим; 2) у протоколах не відбивається процес викриття обвинуваченого і, таким чином, допити не доводяться до логічного кінця; 3) не проводяться елементарні слідчі дії для викриття обвинувачених чи перевірки фактів (очні ставки, допити свідків, експертиза, огляд місця скоєння злочину тощо); 4) має місце абсолютно неприпустима тяганина, що затягує терміни ведення слідства, тому непричетність до справи окремих заарештованих встановлюється часто впродовж місяця і більше” [18, с. 396]. Нарком вимагав у найкоротші строки позбутися указаних недоліків і підвищити рівень роботи слідчих.

Середина 1930-х років відзначилася також посиленням ролі агентурної роботи у розкритті злочинів. Як показала практика, відмова від агентури зі злочинного середовища і орієнтація на допомогу громадськості себе не виправдали [4, с. 20]. Керівництво НКВС СРСР з метою покращення інформаційної мережі в своїх наказах вимагало від оперативних працівників посилити агентурно-інформаційну роботу, збільшити негласну мережу агентури. Нарком внутрішніх справ СРСР Г. Ягода, виступаючи на засіданні начальників обласних і крайових управлінь РС міліції 16 квітня 1935 р., наголошував, що “треба, щоб кожен дільничний інспектор мав би, так звану, свою подвірну або селищну мережу, тобто у кожному обслуговуваному будинку або кожному обслуговуваному селі він повинен мати людину, двох-трьох, які б його інформували про підозрілих осіб, що живуть без паспортів, без прописки, що туляться на горищах, у сараях, що займаються хуліганством, крадіжками (у кожному будинку і селі знають цих осіб), – і все. Дільничний зобов'язаний усі ці відомості негайно повідомити в карний розшук, який своєю чергою повинен негайно перевірити і реагувати” [19, с. 370].

17 травня 1936 р. НКВС УСРР підготував доповідну записку про стан злочинності в Україні. У ній відзначалося, що за 1935 р. різко знизилась злочинність у країні, що позначилось на загальній кількості засуджених. Так, в Україні у 1934 р. було засуджено 287 508 осіб, а в 1935 р. – 214 935, тобто число засуджених у 1935 р. становило 74 % загальної кількості засуджених у 1934 р. Питома вага засуджених відносно всього населення України в 1934 році складала 0,9 %, у 1935 р. – 0,7 % [20, с. 144].

Порівняння кількості заподіяних найбільш небезпечних кримінальних злочинів за 1934 і 1935 рр. свідчить також про різке їх зменшення:

Число найнебезпечніших кримінальних злочинів у 1934–1935 рр.

Види злочинів	1934 рік		1935 рік	
	Кількість	Відношення до 1934 р.	Кількість	Відношення до 1934 р.
Озброєні грабежі	3.874	- 100 %	2.917	- 75,3 %
Неозброєні	5.152	- 100 %	3.768	- 13,14 %
Крадіжка коней і худоби	17.606	- 100 %	6.535	- 37,12 %
Кваліфіковані крадіжки	43.925	- 100 %	37.173	- 84,25 %
Прості крадіжки	71.155	- 100 %	63.546	- 89,31 %

Процес зниження злочинності відбувався не в усіх областях України рівномірно. У деяких областях темпи зниження злочинності були повільніші, ніж по інших регіонах. Про що свідчать порівняльні дані щодо кількості засуджених по окремих областях.

Зростання хуліганства у відповідній записці пояснювалося з класових позицій, характерних для того часу. У цьому документі було написано буквально таке: “рештки класово-ворожих елементів проявляють свою помсту, зненависть до передових людей в хуліганських вчинках”.

Автори документа дійшли висновку, що завдяки піднесенню матеріального та культурного рівня мас, зміцненню революційної законності, в Україні має місце загальне і різке зниження злочинності. Але при загальному різкому зниженні злочинності окремі види злочинності залишалися на високому рівні (хуліганство, бандитизм, розкрадання соціалістичної власності в торгівлі та кооперації) [20, с. 144–146].

Спільна робота співробітників міліції і громадськості підвищувала ефективність боротьби зі злочинністю, позитивно позначалася на зміцненні порядку. Цьому сприяв також наказ НКВС УСРР, що закріпив у 1935 р. за дільничними інспекторами міліції постійні ділянки обслуговування населення. На початку 1935 р. УРСМ НКВС УСРР провів обстеження низки органів міліції щодо роботи дільничних інспекторів. Була виявлена нерівномірність навантаження інспекторів, відсутність у низці місць оперативної доцільності у визначенні міліційних дільниць і незнання дільничними інспекторами своїх дільниць відповідно до вимог наказів НКВС СРСР № 552 і № 0027. У наказі Народного комісаріату внутрішніх справ УСРР “Про перегляд інспекторських дільниць РС міліції і закріплення дільничних інспекторів” від 15 травня 1935 р. вказувалося: “У місячний термін переглянути міліційні ділянки, використовуючи досвід роботи кожного дільничного інспектора по існуючих нині ділянках. Перерозподілити територію ділянок, виходячи з обліку оперативної доцільності рівномірного навантаження роботою дільничних інспекторів. Перерозподіл території ділянок повинен робитися на основі погоджених висновків відділів: кримінального розшуку, паспортного, зовнішньої служби і політичного.

Підвищити відповідальність дільничного інспектора за міліцейську ділянку, яку він обслуговує, щодня перевіряти його роботу, добитися в найкоротший строк, щоб кожен дільничний інспектор детально вивчив свою ділянку. Надалі без попередньої особистої санкції начальника облуправління РСМ категорично забороняю перекидання інспекторів з однієї ділянки на іншу” [21, с. 143–144].

У той час, як уніформа і знаки розрізнення РСМ у 1930-х рр. змінювалися практично з частотою калейдоскопа, озброєння радянської міліції демонструвало набагато стабільніші тенденції. Поза сумнівом, основною міліцейською зброєю упродовж усього цього періоду залишався старий добрий револьвер системи “наган”, спочатку імперського, а потім уже радянського виробництва. З прийняттям на озброєння у 1930 р. нового пістолета Токарева, знаменитого “ТТ”, він почав поступати в органи внутрішніх справ, але навіть до початку радянсько-німецької

війни наган все одно залишався поза конкуренцією. РСМ мала в розпорядженні також невеликі партії пістолетів і револьверів інших моделей. Основною зброєю далекого бою радянських міліціонерів була безвідмовна рушниця Мосіна зразка 1891/1930 рр. з не менш легендарним чотиригранним багнетом. Кінна міліція і значна частина начскладу на початку 1920-х рр. озброювалися шашками [22].

Стан доглядання за зброєю у різних підрозділах міліції періодично перевірявся, і за їх результатами видавалися відповідні накази. Так, 17 грудня 1935 р. було видано наказ наркома внутрішніх справ УСРР № 968 “Про результати перевірки стану зброї у співробітників НКВС УСРР та Київського облуправління НКВС”. У ньому вказувалося: “29 листопада 1935 р. за моїм дорученням комендатурою НКВС УСРР була проведена перевірка стану зброї у співробітників НКВС УСРР та Київського облуправління НКВС. Перевіркою встановлено, що у низки співробітників зброя брудна, іржава, не змащена, набoї покриті цвіллю. Значну кількість зброї, особливо револьвери системи “наган”, не можна вважати придатними до бою. За недопустиме утримання зброї у брудному та заіржавілому вигляді вилучити зброю у таких співробітників”. (Далі називалося 17 прізвищ). “Зброю повернути після надання довідки від відділу бойової підготовки “Динамо” про проходження ними курсу стрільб та іспитів із розбирання та чищення зброї. За брудне утримання зброї оголосити догану. (Далі називалося 22 особи). Їм приписувалося у дводенний термін надати свою зброю коменданту НКВС для повторної перевірки. Коменданту наказувалося у 10-денний термін замінити непридатну зброю у співробітників на придатну, періодично проводити перевірку стану зброї і доповідати наркому. Начальникам облуправлінь НКВС періодично проводити перевірку стану зброї у своїх співробітників” [23, арк. 118, 118 зв., 119].

Після створення НКВС СРСР вимоги до працівників міліції щодо дотримання ними статутних і службових правил істотно зросли, це призвело й до збільшення кількості тих міліціонерів, які притягалися до відповідальності. Так, від загальної кількості працівників міліції УСРР у 34 тис., майже 5 тис. притягалися у 1934 р. до кримінальної відповідальності, з них матеріали на майже 1 тис. були передані до трибуналів, які засудили 677 осіб, у 1935 р. до кримінальної відповідальності було притягнуто майже 3 тис. осіб. Найпоширенішими порушеннями з боку міліціонерів упродовж багатьох років були привласнення, розтрата, перевищення влади, використання службового становища, дискредитація міліції, пияцтво, побиття затриманих [2, с. 193].

Це збігалось із загальною тенденцією щодо порушень та злочинів з боку працівників міліції у масштабах Союзу. У цілому по СРСР щорічно віддавали під суд 12 % співробітників міліції, до 14 % звільняли за аморальні прояви і розкладання. Основним видом порушень вважалося пияцтво. Метою “чекізації” міліції була перевірка особового складу на політичну благонадійність. Тому першим заходом після передачі міліції у ведення ОДПУ стало “чищення” кадрів, найбільш масштабне порівняно з тими, що раніше проводилися.

У документах того часу зустрічаються й матеріали, що стосуються порушень та тяганини в питаннях соціального забезпечення звільнених співробітників та

сімей померлих співробітників. Так, 1 жовтня 1935 р. було видано наказ народного комісаріату внутрішніх справ № 782 “Про порушення обласними управліннями НКВС наказу колегії ОДПУ № 240-1 932 про державне забезпечення звільнених співробітників та сімей померлих співробітників”.

У наказі наголошувалося, що керівництвом наркомату неодноразово зверталася увага начальників обласних управлінь НКВС на недопустимість канцелярського ставлення до оформлення пенсій звільнених з органів НКВС. Директивами НКВС УСРР відзначалися конкретні факти обурливої тяганини в цій роботі і пропонувалося начальникам органів НКВС усунути їх. Але до цього часу мали місце такі випадки: по Донецькій обл. – міліціонер Чистяковської РС міліції Г.С. Беляєв був звільнений за хворобою у травні 1934 р., а клопотання про призначення йому пенсії зроблено лише через 10 місяців – у березні 1935 р; дільничний інспектор Макіївської міськміліції Ф.С. Крапив’янський помер 27 вересня 1933 р., а клопотання про призначення пенсії подано лише 15 серпня 1935 р., тобто через 1 рік і 8 з лишком місяців. Міліціонер 24 ОДВМ В.І. Ванвай звільнений за хворобою – клопотання зроблено більше, ніж через 6 місяців. Такі ж випадки мали місце по Київській, Вінницькій, Одеській, Харківській областях. Матеріали надавалися не лише із запізненням, а й не повністю, через що неможливо було ставити питання про призначення пенсій, і це ще більше затягувало вирішення цього питання. Нарком констатував, що обласні управління НКВС не виконують наказ колегії ОДПУ № 240-1932 р., у результаті цього пенсії призначаються не за їх поданнями, а за скаргами звільнених та їх сімей.

Наказом приписувалося начальникам обласних управлінь НКВС провести розслідування вказаних вище випадків затримки клопотань про пенсії і на винуватих накладати суворі адміністративні стягнення: “Забезпечити точне і своєчасне виконання роботи з держзабезпечення співробітників та їх сімей у точній відповідності з вимогами наказу колегії ОДПУ № 240-1932” [24, арк. 19, 19 зв., 20].

Висновки. У 1935 р. міліція діяла у “звичайному” режимі, характерному для правоохоронного органу тоталітарної держави. Посилилися вимоги щодо добору до її лав, продовжувалися пошуки шляхів покращення протидії злочинності: бандитизму, хуліганству, злочинам у сфері економіки. У цій царині були досягнуті певні успіхи. Слід відзначити, що після відтворення НКВС СРСР більше уваги приділяли дотриманню статутних вимог та поліпшенню службової дисципліни серед працівників міліції. Керівництво НКВС робило також спроби удосконалити дізнавальну та слідчу діяльність, усунути недоліки у соціальному забезпеченні працівників міліції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевченко А.Є. Правові засади діяльності органів внутрішніх справ УСРР на транспорті у першій половині ХХ ст. (історико-правове дослідження): дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Донецьк, 2007. 475 с.
2. Павловська І.В. Організаційно-правові засади забезпечення законності в діяльності органів міліції УСРР (УРСР) (1919 – перша половина 1941 року): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2016. 239 с.

3. *Лесь І.О.* Становлення та розвиток дисциплінарних правовідносин в органах міліції УСРР–УРСР (1919–1991 рр.): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2016. 218 с.
4. *Греченко В.А., Московець В.І.* Діяльність міліції щодо протидії злочинності в УСРР у середині 1930-х років. *Право і Безпека*. 2018. № 1(68). С. 17–24.
5. *Греченко В.А.* Протидія бандитизму в Українській РСР у першій половині 1930-х років. *Юридичний науковий електронний журнал*. Запоріжжя, 2020. № 1. С. 24–27.
6. О порядке исполнения запросов по спецпроверке райорганов НКВД: приказ Народного комиссариата внутренних дел Союза ССР от 5 августа 1935 г. Министерство внутренних дел Украины: події, керівники, документи та матеріали (1917–2017 рр.): у 6 т.: наук. вид. / авт. кол.: М.Г. Вербеньський, О.Н. Ярмиш, Т.О. Проценко, В.О. Криволапчук, В.В. Ткаченко, В.М. Чисніков, Т.А. Плугатар, В.А. Довбня, О.В. Кожухар, О.В. Пристайко, В.А. Золотарьов; за заг. ред. А.Б. Авакова. Київ, 2015. Т. 4. С. 394–395.
7. *Герцензон А., Вышинская З.* Борьба с убийствами в судебной практике 1935 г. *Социалистическая законность*. 1935. № 12. С. 19, 20, 21.
8. *Михайленко П.П., Кондратьев Я.Ю.* Про посилення боротьби з бандитизмом: постанова бюро Харківського обкому КП(б)У. *Історія міліції України: у 3 т.* К.: Генеза, 1997. Т. 2: (1917–1945). С. 256–257.
9. *Богданов С.В.* Борьба с экономической преступностью в СССР в 1930-е гг. URL.: <https://studfiles.net/preview/3161421> (дата звернення: 25.12.2020).
10. *Потрапов С.* Должностные преступления в органах связи. *Социалистическая законность*. 1935. № 12. С. 35–39.
11. *Михайлюк Н.Т.* (начальник УВД Харьковского облисполкома, генерал-майор милиции). *Рожденная революцией: очерк истории милиции Харьковщины (1917–1982)*: рукопись. 164 с.
12. *Davies S.* Popular Opinion in Stalin's Russia. Terror, Propaganda, and Dissent, 1934–1941. Cambridge: University Press, 1997. 258 p.
13. *Михайленко П.П., Кондратьев Я.Ю.* О руководстве дознанием в органах РСМ НКВС УССР: приказ Народного комиссариата внутренних дел УСРР от 21 августа 1935 г. *Історія міліції України*. Т. 2. С. 207–208.
14. *Жирнов Евгений.* Дело о всероссийском хулиганстве: как распущенность и агрессия распространялись по городам и селам. *Коммерсантъ. Деньги*. 2014. № 6. 17.02.2014. С. 49.
15. *Історія Донецької міліції.* / ред.сов.: В.С. Мальшев и др.; УМВД Украины в Донецкой обл.; Донецк: Юрпрес, 2000. 470 с.
16. *Михайленко П.П., Кондратьев Я.Ю.* О награждении милиционера 2-го Киевского отряда ведомственной милиции Соколовского П.В. за проявленную бдительность и изобретательность при задержании вора: приказ Народного комиссара внутренних дел УССР от 1 мая 1935 г. *Історія міліції України у документах і матеріалах*. Т. 2. С. 285–286.
17. *Михайленко П.П., Кондратьев Я.Ю.* О поощрении работников милиции: приказ Народного комиссариата внутренних дел УССР от 3 ноября 1935 г. *Історія міліції України у документах і матеріалах*. Т. 2. С. 259.
18. О нарушении элементарных основ следственной работы: приказ Народного комиссара внутренних дел Союза ССР от 15 августа 1935 г. Министерство внутренних дел Украины: події, керівники, документи та матеріали (1917–2017 рр.): у 6 т. Т. 4. С. 396.
19. Речь народного комиссара внутренних дел Союза ССР тов. Ягоды на заседании начальников областных и краевых управлений РК милиции 16 апреля 1935 г. Министерство внутренних дел Украины: події, керівники, документи та матеріали (1917–2017 рр.). Т. 4. С. 370.
20. *Михайленко П.П., Кондратьев Я.Ю.* Доповідна записка про стан злочинності на Україні: від 17 травня 1936 р. *Історія міліції України у документах і матеріалах*. Т. 2. С. 144.
21. *Михайленко П.П., Кондратьев Я.Ю.* Про перегляд інспекторських дільниць РС міліції і закріплення дільничних інспекторів: наказ Народного комісаріату внутрішніх справ УСРР від 15 травня 1935 р. *Історія міліції України у документах і матеріалах*. Т. 2. С. 143–144.
22. *Кожмякин М.* Форма одежды советской милиции (для сборника издательства МВД “Советская милиция”. Часть 1. URL.: <https://m1kozemyakin.livejournal.com/103796.html> (дата звернення: 25.12.2020).
23. *Галузевий державний архів Служби безпеки України (ГДА СБУ)*. Ф. 9. Спр. 289. Арк. 118, 118 зв., 119.
24. *ГДА СБУ*. Ф. 9. Спр. 289. Арк. 19, 19 зв., 20.

REFERENCES

1. *Shevchenko, A.Ye.* (2007) Pravovi zasady diyal'nosti orhaniv vnutrishnikh sprav URSS na transporti u pershiy polovyni XX st. (istoryko-pravove doslidzhennya). "Legal Basis of the Internal Affairs of the USSR in Transport in the First Half of the Twentieth Century (historical-legal research)": thesis... Dr. Sci. (Law): 12.00.01. Donetsk. 475 p. [in Ukrainian].
2. *Pavlovska, I.V.* (2016) Orhanizatsiyno-pravovi zasady zabezpechennya zakonnosti v diyal'nosti orhaniv militsiyi USRR (USSR). "Organizational and Legal Principles of Ensuring the Rule of Law in the Activities of the Militia of the USSR (USSR) (1919–first half of 1941)": Cand. Sci. (Law): 12.00.01. Kyiv, 2016. 239 p. [in Ukrainian].
3. *Les', I.O.* (2016) Stanovlennya ta rozvytok dystsyplinarynykh pravovidnosyn v orhanakh militsiyi USRR–URSS (1919–1991 rr.). "Formation and Development of Disciplinary Legal Relations in the Militia of the USSR (USSR) (1919–1991)": Thesis Cand. (Law): 12.00.01. Kharkiv. 218 p. [in Ukrainian].
4. *Grechenko, V.A., Moskovets, V.I.* (2018) Diyal'nist' militsiyi shchodo protydyi zlochynnosti v USRR u seredyni 1930-kh rokiv. "Police Activities to Combat Crime in the USSR in the mid-1930s". Law and Security 1 (68), 17–24 [in Ukrainian].
5. *Grechenko, V.A.* (2020) Prottydiya bandytyzmu v Ukrayins'kiy RSR u pershiy polovyni 1930-kh rokiv. "Opposition to Banditry in the Ukrainian SSR in the First Half of the 1930s". Legal Scientific Electronic Journal 1, 24–27 [in Ukrainian].
6. On the Procedure for Fulfilling Requests for Special Inspections of District Bodies of the NKVD: Order of the People's Commissars of Internal Affairs of the USSR on August 5, 1935. Ministry of Internal Affairs of Ukraine: events, leaders, documents and materials (1917-2017): in 6 vols / M.G. Verbensky, O.N. Yarmysh, T.O. Protsenko, V.O. Kryvolapchuk, V.V. Tkachenko, V.M. Chisnikov, T.A. Pluhatar, V.A. Dovbnya, O.V. Kozhukhar, O.V. Pristaiko, V.A. Zolotariv; for general ed. A.B. Avakov. Kyiv, 2015. Vol. 4. P. 394–395 [in Ukrainian].
7. *Gertsenzon, A., Vyshinskaya, Z.* (1935) Bor'ba s ubiystvami v sudebnoy praktike 1935 g. "Fight against Murder in Judicial Practice in 1935". Socialist Legality 12, 19, 20, 21 [in Russian].
8. Pro posylennya borot'by z bandytyzom: postanova byuro Kharkivs'koho obkomu KP(b)U. "About Strengthening of Fight against Banditry: the Resolution of Bureau of the Kharkiv Regional Committee of KP (b) U" / Mykhaylenko P.P., Kondratiev Ya. Yu. History of the militia of Ukraine: in 3 volumes. K.: Genesis, 1997. Vol. 2: (1917–1945). P. 256–257 [in Ukrainian].
9. *Bogdanov, S.V.* Bor'ba s ekonomicheskoy prestupnost'yu v SSSR v 1930-ye gg. "The Fight against Economic Crime in the USSR in the 1930s". URL: <https://studfiles.net/preview/3161421> (Date of Application: 25.12.2020) [in Russian].
10. *Potravnov, S.* (1935) Dolzhnostnyye prestupleniya v organakh svyazi. "Official Crimes in the Communication Agencies". Socialist Legality 12, 35–39 [in Russian].
11. *Mikhaylyuk, N.T.* (Head of the Internal Affairs Directorate of the Kharkiv Regional Executive Committee, Major General of the Militia). Rozhdennaya revolyutsiyey: ocherk istorii militsii Khar'kovshchiny (1917–1982). "Born by the Revolution: an Essay on the History of the Militia of the Kharkiv Region (1917–1982)": manuscript. 164 p. [in Russian].
12. *Davies, S.* (1997) Popular Opinion in Stalin's Russia. Terror, Propaganda, and Dissent, 1934–1941. Cambridge: University Press. 258 p. [in English].
13. O rukovodstve doznanym v orhanakh RSM NKVS USSR: prykaz narodnoho komysaryata vnutrennykh del USRR 21 avhusta 1935 h. "On the Management of the Inquiry in the Bodies of the RSM of the NKVD of the USSR": the Order of the People's Commissariat of Internal Affairs of the USSR on August 21, 1935 / Mikhailenko P.P., Kondratiev Ya. Yu. History of the militia of Ukraine. Vol. 2. P. 207–208 [in Russian].
14. *Zhirnov Yevgeniy* (2014) Delo o vserossiyskom khuliganstve: kak raspushchennost' i agressiya rasprostranyalis' po gorodam i selam. "The Case of All-Russian Hooliganism: How Licentiousness and Aggression Spread across Cities and Villages". Kommersant Dengi. No 6. 02.17.2014. P. 49 [in Russian].
15. Istoriya Donetskoyi militsiyi. "History of Donetsk militia" / eds: V.S. Malyshev et al.; Regional Department of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the Donetsk region; Donetsk: Yurpress, 2000. 470 p. [in Ukrainian].
16. O nagrazhdenii militsionera 2-go Kiyevskogo otryada vedomstvennoy militsii Sokolovskogo P.V. za proyavlenuyu bditel'nost' i izobretatel'nost' pri zaderzhanii vora: prikaz narodnogo komissara vnutrennykh del USSR ot 1 maya 1935 g. "About Rewarding the Militia Officer of the 2nd Kiev Detachment of the Departmental Militia Sokolovsky P.V. for the Shown Vigilance and Ingenuity in the Arrest of a Thief": Order of the People's Commissar of Internal Affairs of the Ukrainian SSR

© Grechenko Volodymyr, Yarmysh Oleksandr, Kaliuk Oleksii, 2021

dated May 1, 1935 / P.P. Mikhailenko, Y.Yu. Kondratyev. History of the militia of Ukraine in documents and materials. Vol. 2. P. 285–286 [in Russian].

17. O pooshchrennyy rabotnykov mylytsyy: prykaz narodnoho komysaryata vnutrennykh del USSR ot 3 noyabrya 1935 h. “On the Encouragement of Officers: the Order of the People’s Commissariat of Internal Affairs of the USSR of November 3, 1935 / Mikhailenko P.P., Kondratyev Ya.Yu. History of the militia of Ukraine in documents and materials. Vol. 2. P. 259 [in Russian].

18. On the violation of the basic foundations of investigative work: the order of the People’s Commissar of Internal Affairs of the USSR on August 15, 1935. Ministry of Internal Affairs of Ukraine: events, leaders, documents and materials (1917–2017): in 6 vols. 396 p. [in Russian].

19. Speech of the People’s Commissar of Internal Affairs of the USSR Comrade Yagoda at a meeting of heads of regional and regional departments of the RK militia on April 16, 1935. Ministry of Internal Affairs of Ukraine: events, leaders, documents and materials (1917–2017). Vol. 4. P. 370 [in Russian].

20. Report on the state of crime in Ukraine: May 17, 1936 // Mikhailenko P.P., Kondratyev Ya.Yu. History of the militia of Ukraine in documents and materials. Vol. 2. P. 144 [in Ukrainian].

21. Pro perehlyad inspektors’kykh dil’nyts’ RS militsiyi i zakriplennya dil’nychnykh inspektoriv. “On the Revision of Inspection Stations of the RS Militia and the Appointment of District Inspectors: Order of the People’s Commissariat of Internal Affairs of the USSR of May 15, 1935 / Mikhailenko P.P., Kondratyev Ya.Yu. History of the militia of Ukraine in documents and materials. Vol. 2. P. 143–144 [in Ukrainian].

22. *Kozhemyakin, M.* Forma odezhdy sovetskoy militsii (dlya sbornika izdatel’sstva MVD “Sovetskaya militsiya”. Chast’ 1. “Soviet Militia Uniform (for the collection of the publishing house of the Ministry of Internal Affairs “Soviet militia””. Part 1. URL: <https://m1kozhemyakin.livejournal.com/103796.html> (Date of Application: 25.12.2020) [in Russian].

23. Sectoral state archive of the Security Service of Ukraine (GDA SBU). C. 9. F. 289. P. 118–119 [in Ukrainian].

24. GDA SBU C. 9. F. 289. P. 19–20 [in Ukrainian].

UDC 343.9:[343.37+343.55](477)“1935”

Grechenko Volodymyr,

Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Chair of Social and Humanitarian Sciences of the Faculty No 6 of the Kharkiv National University of Internal Affairs, Honored Education Worker of Ukraine, Kharkiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0002-6046-0178

Yarmysh Oleksandr,

Doctor of Juridical Sciences, Professor, Leading Researcher of the State Research Institute MIA Ukraine, the Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0002-4811-4520

Kaliuk Oleksii,

Candidate of Legal Sciences (Ph.D), Assistant Professor, Professor of the Economic Theory Department of the National Aviation University, Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0002-9600-6882

ACTIVITY OF THE MILITIA USSR IN 1935

On the basis of a wide source base, including normative legal acts (in particular, archival documents), materials of the periodical press, developments of predecessors the main directions of activity of militia of the Ukrainian SSR in 1935 are covered.

© Grechenko Volodymyr, Yarmysh Oleksandr, Kaliuk Oleksii, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.1\(51\).2](https://doi.org/10.36486/np.2021.1(51).2)

Issue 1(51) 2021

<http://naukaipravoohorona.com/>

At the same time, the authors departed from the traditional coverage of the topic according to the problem-chronological principle, applying chronologically-problematic, when not one aspect of the activity of the specified law enforcement body for several years is considered, but on the contrary, all main aspects of activity have been studied.

As a result of the analysis of the literature, the problem is given – a lack of awareness in the historical-legal science. In 1935, the police operated in the “normal” regime typical of a law enforcement agency of a totalitarian state. The requirements for selection to its ranks have intensified, and the search for ways to improve the fight against crime has continued: banditry, hooliganism, and crimes in the economic sphere. Some progress has been made in this area. But the process of reducing crime did not take place in all regions of Ukraine evenly. In some regions, the rate of crime reduction has been slower. Compared with 1934, the number of armed and unarmed looting and theft of horses decreased. The growth of hooliganism was explained from a class standpoint – as the resistance of enemies of the Soviet government. It should be noted that after the re-establishment of the NKVD of the USSR, more attention was drawn to the compliance with statutory requirements and improving service discipline among police officers. The NKVD leadership also made attempts to improve cognitive and investigative activities, to eliminate shortcomings in the social security of police officers.

Keywords: Ukraine, 1935, NKVD, militia, counteraction of criminality.

Отримано 19.04.2021